

MEDLEMSBLAD

Nr. 138

September 2013

Årets Austmarkamarken ble meget vellykket. Barna hadde tilbud om mange aktiviteter som for eksempel riding, dyreskue, snekring, ansiktsmaling med mer, men også sitt eget marked.

Foto Vidar Pedersen.

Innhold

Nytt fra laget	2
Fløtberget nordre	8
Rundt Varaldsjøen	14
Konfirmanter 1963	15
Fra Masterudvangen til Amerika	18
Svedjing	21
Emma fant sin tippoldefar	26
Tilbake etter 70 år	28
Godt sagt	30
Austmarka-nytt	31

Nytt fra laget

Gaver til laget

Fra Torill Stenberg Trosholmen: Kurvesluffe for hest. Sluffa stammer fra Åserudteppa. Fra Wenche og Jarl Skaar: Kaffetrakter til Orala. Fra Kari og Arve Johnsen: Gorojern, rypesekk, pluggstøvler, heimsmidd spett, symaskin, blomsterbord, glassballong, div. snekkerrredskap og andre mindre ting. Fra Per Øiongen: Sveivegrammofon. Fra Terje Hellerud: Tømmer til skjæring ved Sjøviksaga.

Til utlodningen på Austmarka Marken hadde Torill Vestgård skaffet oss mange flotte gevinster. Disse ble gitt av: Karin's Interiør og Verktøy, Skotterud, Feel, Kongsvinger, Sunkost, Kongsv., Arve O. Vestgård Import, Austmarka (2 gev.), Austbo (2 gev.), Kitch'n, Kongsv., Friskus Sport, Kongsv., Mekonomen, Kongsv. (2 gev.), Møller Bil, Kongsv., Toyota Sulland, Kongsv., Maxbo, Kongsv., Sparebanken Hedmark, Nettbuss, Kongsv. (2 gev.), Volvo/Bilia, Kongsv., Jernia Kongsv., Felleskjøpet, Kongsv., DnB, Kongsv., Terje Hellerud, Austm., Joker, Austm., Kongsvinger Fengsel (2 gev.), Europris, Skotterud (2 gev.). Til slutt vil vi nevne minnegaven til Historielaget ved Rolf Eriksens bortgang, kr 7900.-.

Hjertelig takk for alle gaver.

Nye medlemmer

Wenche Aronstorp, Oslo. Anbjør Johnsen, Rykkinn. Stig Runc Skogheim, Austmarka. Bjørn Strandseter, Roverud. Helene Karterud, Austmarka. Wenche Oskarsen, Oslo. Peter Hjalmarssen, Austmarka. Inger Haugaard, Stabekk.

Tundag lørdag 21. september

Historielagets tundag på høsten ser ut til å bli en tradisjon. Vi holder åpent mellom klokka 12 og 16. Fra kl. 10 er det åpent på Smedhaugen der det bakes brød i gammel steinovn.

Vi utfordrer våre medlemmer til å sette fantasien og kremmer-ånden i sving. Om du har lite eller mye å selge har ingen betydning for oss. Vi ser for oss en rekke salgsboder med markens grøde, heimegjorte ting, bøker, bruks- og pynteting og alle slags lopper. Det er gratis å selge, men vi vil helst at du holder bord, og at du tar med usolgte ting tilbake.

Vi selger "heimebrent" grillkøl fra mila i sommer. Det er ikke så stor mengde vi har, så vi begrenser salget til tre sekker per husstand.

I Bråtastua blir det solgt kaffe og brus, brødsriver med hvitost eller prim og pannekaker med lønnesirup. Vi har også smaksprøver på "kolbullar". Spennende? Kom og smak!

Det selges også hele Smedhaugbrød og syltetøy, prim og hvitost på glass.

For sopp-interesserte: Vi oppfordrer deg til å gå ut i skogen før tundagen og plukke med deg sopp. Vi har soppekspert på Tunet som viser deg hva du trygt kan spise.

Har du spørsmål eller noe spesielt å bidra med, ring Mona, 924 53059.

Vi ønsker velkommen til en spennende Tundag!

Høstaktiviteter på Arstun

Tirsdag 8. oktober: Filmkveld.

Tirsdag 22. oktober: Einar Østby og Lorentz Moe presenterer og selger boka "Fra Høiby-grenda til Squaw Valley".

Tirsdag 5. november: Tema ikke bestemt – se Glåmdalen.

Tirsdag 19. november: Film- og bildekveld

Tirsdag 10. desember: Åpen dag. Julefilm for barna.

Kaffe og brus/saft serveres alle kvelder.

Vandring på Østgårdsskogen

Søndag 29. september kl. 10.00 samles vi ved Østgården i Brødbøl-grenda for en vandring på nord-østre Østgårdsskogen.

Det er lenge siden det var bosetting på denne delen av skogen, så det er bare tuftene igjen. Men plassene har sin interessante historie som det blir fortalt om. Vi skal besøke bl.a. Krokåsen, nordre og søndre Østgårdsetra, Bakkemo og Bengtstorpet.

Vi kjører i egne biler og tar med niste for en rast. Vandringen er ikke spesielt lang og krevende. Alle interesserte er velkommen.

Røykbadstua

Vi starter sesongen lørdag 28. september kl. 14.00, og har åpent følgende lørdager: 26. oktober, 30. november og 21. desember.

Slåttedugnad i Abborhøgda

27. juli og 3. august var det dugnad på slåttan i Abborhøgda. Første lørdagen slo vi ned graset, og neste helg raket vi opp og dro det unna. Vi kan være stolte av å ha så mange medlemmer som stiller opp til slåttann, selv i det fineste ferieværet. I alt var 30 personer med, deriblant fire dyktige barn.

Pressenning var et enkelt og greit redskap til å få vekk graset. Foto: Elin Larsen.

Jo, været var strålende til slåttarbeid. Men så fort vi var ferdige begge lørdager, tårnet de mørke skyene seg opp, og det begynte å regne. Vi tok i bruk en ny måte å frakte vekk høyet på; vi la det på pressenninger og dro det vekk. Det gikk som en lek!

Beste Austmarka Marken hittil

Det aller meste klaffet 100 prosent da årets Austmarka Marken ble avviklet lørdag 10. august. De siste åra har regnværet vært en stadig trussel for arrangementet. Slik var det også i år, men vi styrte elegant unna og slapp fra det med en håndfull regndråper.

Totalt var nærmere 1000 mennesker innom markensplassen denne lørdagen. Salgsbodene var flere enn før, og de som har ettertraktede varer selger bra. Flere barn hadde egne salgsboder, og det var mange andre aktiviteter for de yngre: hesteskokasting, snekring, skyting, ansiktsmaling, dyreskue og ridning. I Bråtastua var det bildeutstilling og visning av veving og neverfletting.

Ei gruppe bestående av Morten og Steinar Skoglund samt Tommy Tomteberget skapte glede og stemning under årets Austmarkamarken.

Nytt av året var en guidet vandring til Smedhaugen, mølla og tilbake langs Vestbredden. Dette samlet over 40 deltakere. Det ble skåret planker og bord på Sjøviksaga, og kølamila ulmet og sendte sin

spesielle duft over markensplassen. En munter trio med trekkspill, gitar og bass skapte stemning med livlig musikk.

Auksjonen måtte dessverre avlyses på grunn av sjukdom, men slikt har vi ikke herredømme over. Ellers kunne Historielaget avslutte dagen med tømte lagre av mat og varer og en velfylt pengekasse.

En takk til alle som skapte en fin markensdag.

Vi sier oss godt fornøyd.

Åge.

Aktiviteter i Orala

Øyvind Strandseter er lokomotivet når det gjelder arbeidsinnsats i Orala. Han har lagt ned atskillige timer med å rette opp låven, og nå står ene låvebrua for tur. Steinene i den må tas ut og rettes opp for å hindre at hele massen sklir enda mer ut. Han har også støpt og konstruert vegbom ved oppkjøringa til torpet. Det er vasket inne og ryddet i låven, og det er strekt strømledninger med kontaktpunkter.

Vi har hatt flere dugnader med å slå og kjøre vekk gras som ellers ikke blir slått eller beitet. Torhild Moland har hatt beitedyr på en del av innmarka.

Slåttebilde Orala. Foto Elin Larsen.

Orala – et fredens rike

Finnetorpet Orala ruver i skogfinsk sammenheng. Plassen har en solid posisjon når det gjelder alder, størrelse, beliggenhet, husmasse og allmenn tilstand på eiendommen.

Plassen ble ryddet 1692 av Samuel Orainen. Han kom fra Arnsjön i Östmark, Sverige, og det var dramatiske omstendigheter som brakte ham hit. Han hadde vært i juleselskap og kom i klammeri med verten fordi denne skjenket sin lille sønn brennevin. Det endte med at verten ble drept, og Samuel rømte til Norge der han ryddet sin boplass.

Slekten Orainen ble værende her fram til 1880-tallet. Da ble plassen overtatt av folk fra Løvhøyden. Men også de hadde sine røtter fra Samuel Orainen.

I dag er det langt mindre dramatisk å komme til Orala enn det var på Samuels tid. Her hersker en fred og idyll som står i sterk kontrast til hverdagslivets stress og mas.

Vi anbefaler deg å ta en tur til Orala. Gjerne for å nyte roen og atmotsfæren. Eller å vandre på en av stiene som går herfra. Du kan kikke rundt på husene, eller kanskje komme inn i dem, hvis du tar kontakt med noen i Oralas arbeidsutvalg; Vidar tlf. 924 50292, Birger 900 29447, Øyvind 977 42943, Tove 976 52785 eller Elin 995 07986.

Bilde fra Orala. Foto Vidar Pedersen.

Guldsmeden

Bildet av plassen Guldsmeden, som vi brakte i medlemsbladet forrige gang, ga oss mange tilbakemeldinger, spesielt fra folk med tilknytning til Oslo-området.

Gunnar Johnsen var den første som reagerte og ga oss en artikkel som sto i medlemsbladet for Østmarkas Venner 2008.

Guldsmeden ligger altså i Østmarka ved Oslo, ved vannet Elvåga. Stedet har sitt navn etter en gullsmid Biering som en gang var eier der. Plassen hadde lenge servering for turister, men ble lagt ned tidlig på 1950-tallet da Elvåga ble brukt som drikkevannskilde.

Stedet skal også ha vært besøkt av Karl XII's soldater i 1716 under svenskenes innfall. I nærheten fins stedet Finnefallet, og det blir tolket som at en finne kan ha falt der under felttoget. Mer sannsynlig er det vel at skogfinner i sin tid hadde svedjefall der.

Vi takker våre medlemmer som har bidratt til at gåten om Guldsmeden ble løst.

Fløtberget nordre

Av Rolf Amundsen

De første som kom hit var Henrik Henriksen (1798-1858) fra Jammerdal, Brandval Finnskog, og av den finske slekta Mullikka. Han var gift 1827 med Kari Jensdatter (1788-1869) fra Åskogsberg, Østmark, Sverige, og av den finske slekta Hotakka. Det er mulig familien ikke kom hit før i 1853, men det er litt usikkert. De hadde bodd flere steder i Brandval før de kom hit, og de hadde 2 sønner, Martin (1828-1910) født på Femoen, se neste bruker og Hans (1829-1912) født på Lindberget. Martin tok over her, mens Hans flyttet til Borthus. De giftet seg med to søstre fra Langsjøhøiden, Lekvattnet,

Sverige, Martin med Maria Samuelsdatter og Hans med Annika Samuelsdatter. Vi følger her slekta etter Martin som tok over her.

Martin (6/4 1828-23/3 1910) fikk sønnen Martin født 31/5 1855 med Anne Syversdatter født 11/10 1826 fra Larbekken. Martin giftet seg 1878 med Andrea Syversdatter født 5/3 1857 fra Masterudvangen, Austmarka, og bosatte seg til slutt i Linköping, Sverige. (Se eget avsnitt i bladet).

Andrea Syversdatter

Martin giftet seg 13/3 1856 med Maria Samuelsdatter (4/6 1830-10/11 1889) fra Langsjøhøiden, Lekvattnet, Sverige, av slekta Porkka. De fikk følgende barn:

- 1) Syver født 17/6 1856, til Amerika med attest 23/8 1881,
- 2) Henrik født 29/9 1858, neste bruker,
- 3) Karen (30/3 1861-7/2 1945) fikk sønnen Martin født og død i 1885 med Sigvart Kristiansen fra Høgslie, Nes. Karen giftet seg 2/4 1893 i Fenstad, Nes med Martin Johannesen født 1854 på Hovset, Nes og bodde i Nes og døde under navnet Hofsethbråten,
- 4) Maren født 20/4 1863 var ugift og bodde i Oslo,
- 5) Lars født 9/5 1865, til Amerika med attest 14/5 1884,
- 6) Lisa født 8/7 1867, konfirmert 1882,
- 7) Johan (15/8 1869-28/2 1872),
- 8) Anne født 29/5 1872, konfirmert 1887 og
- 9) Martin (4/3 1875-10/9 1877).

Ved folketellinga 1865 hadde de 4 kuer, 6 sauer og 2 geiter og sådde 1/8 tønne bygg, 1 tønne blandingskorn og satte 3 tønner poteter.

Folketelling 1875. Martin og Maria med 6 barn bodde her. De hadde 1 ku og 6 sauer og sådde 1/4 tønne bygg, 1/2 tønne blandingskorn og satte 2 tønner poteter.

Foreldrene dør tidlig

Henrik Fløtberg (29/9 1858-31/7 1922) giftet seg 11/3 1899 med Karoline Jensdatter (30/6 1877-17/12 1916) fra Ulvsjøhøiden, Lekvattnet, Sverige. De fikk barna:

Våningshuset i nordre Fløtberget. Det sto der vegen gjennom jordet går i dag.
Foto: Norsk Folkemuseum 1926.

- 1) Mathias (12/10 1899-23/5 1975) var ugift og bodde på Hov, Vinger,
- 2) Henrik (28/4 1901-23/2 1925),
- 3) Anne (26/10 1902-23/12 1918), døde av spanskesyken,
- 4) Minda født 19/2 1905 gift med Johan Bernhard Johansen Stensby (8/11 1892-1969) fra Nordbyeiet, Nordkisa, Ullensaker og bodde i Lier. De hadde barna: Anne Dorthea født 1928, Knut Henrik født 1930 og Tor Johan født 1931,
- 5) Elida (7/9 1907-1996) gift 1/10 1928 med Karl Johan Berntsen født 26/2 1907 fra Hauer seter, Ullensaker og bodde på Nannestad. De hadde barna: Berit Kristine født 1928, Eva Rigmor født 1930, Kjell født 1933 og Tor Håvard født 1935,
- 6) Inga Kristine (4/2 1910-7/6 1915), døde av hjernebetennelse,
- 7) Oskar (21/5 1912-26/4 1993) gift med Eva Kjøsveen (25/7 1915-27/1 2005) fra Fenstad, Nes og bodde først i Ullensaker og fra ca. 1952 til Botne, Vestfold og fra 1980 til Kongsvinger og

Låven er det eneste huset som står igjen i dag. Foto: Tove Embre.

8) Sverre (26/3 1915-13/4 1965) gift 1956 med Karoline Berntsdatter Aasum (7/6 1914-3/5 2003) fra Aasum, Vinger og bodde på Kongsvinger. De hadde ikke barn sammen, men Karoline hadde sønnen Odd Aasum født 1938 som er gift med Grethe Wang født 1940 fra Lundersæter og bor på Rasta, Kongsvinger.

Begge foreldrene døde i tuberkulose da barna var små. De eldste barna var nok flyttet ut. Oskar og Sverre kom på barnehjem, men de hadde en bra oppvekst.

Det er ikke kjent når bolighuset ble revet, eller hvor det ble av, men Martin Fløtberget drev jordveien videre og kjøpte arealet her i 1955 samtidig som han kjøpte midtre Fløtberget. Låven står her ennå. Mathias satte seg opp ei hytte her, som ble revet for noen år siden.

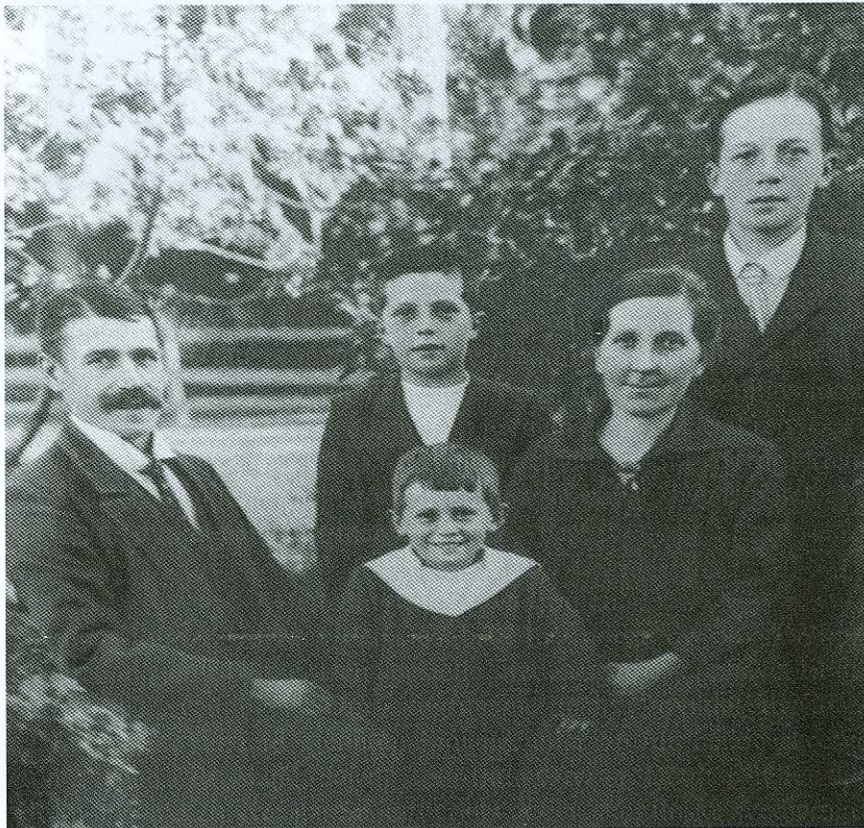
Martin Martinsens etterkommere

Av Kåre Lunderbye/Anita Vogel

Anita Vogel fra Linköping, Sverige, besøkte Austmarka Marken nå i sommer. Hun kunne føre sin slekt tilbake til Martin Martinsen i nordre Fløtberget, f. 1855. Han var sønn til Martin Henriksen, og mora var

Anne Syversdatter Larbekken f. 1826. Martin giftet seg som nevnt ovenfor med Andrea Syversdatter Masterudvangen. De fikk barna:

1. **Antonia**, f. i Vinger 9/12 1877, død i difteri 14/1 1881 i Lekvatnet.
2. **Hilda Maria**, f. i Solbergseter 3/2 1880, døpt i Sverige, utvandret til Amerika. Før hun utvandret hadde hun født to barn utenfor ekteskap. De ble etterlatt hos hennes foreldre. Hilda giftet seg i Amerika med sine barns far (ifølge muntlig tradisjon). De fikk flere barn i Amerika, men hadde aldri råd til å sende over sine barn fra

Axel Martinsson med hustru Anna og sønnene Sven (eldst), Göte og yngstesønnen Tage, f. 1918, som er Anitas far. Bildet er tatt ca. 1923.

Sverige. Etter Anita Vogels undersøkelser ser det ut til at Hilda reiste til Amerika sammen med sin mormor Berthea Arnesdatter Masterudvangen som da var 70 år. De kom til Boston, Mass. 1905. Der bodde Bertheas sønn Amund A. Vangen.

3. **Axel Martinus**, f. i Östmark 26/2 1882, senere bosatt i Mjölby, død 31/3 1958. Axel er Anita Vogels bestefar. Hun husker at bestefaren iblant fortalte historier på norsk, og han lærte barnebarnet å telle til ti på finsk.
4. **Selma Antonia**, f. i Östmark 21/7 1883, senere bosatt i Linköping, død 22/5 1953. Selma giftet seg med David Nilsson. De fikk en datter, Elna Linnea, gift Önnnerth.
5. **Berta Kristina**, f. i Östmark 13/4 1885, senere bosatt i Mjölby, død 18/2 1978. Hun giftet seg med Filip Carlsson. De fikk fire barn, to døtre og to sønner. Sønnene har tatt navnet Reuterbert.
6. **Oskar Albert**, f. i Kristberg 9/9 1886, død av dobbeltsidig lungebetennelse 10/5 1890 på Motala lasarett.
7. **Elna Augusta** (Ellen), f. i Västra Ny 13/12 1889, senere bosatt i Linköping, død 20/11 1942. Hun giftet seg med Gustav Thorvald i Linköping. Hun hadde da datteren Margit og sønnen Carl-Gustav som ble adoptert av ektemannen. Siden fikk de sønnen Bertil. Ifølge opplysninger fra barnebarnet Claes Kuno hadde hun ytterligere en datter før ekteskapet som dog har blitt ukjent.
8. **Oskar Sigurd**, f. i Västra Ny 12/3 1891, senere bosatt i Motala, død 22/3 1952. Han giftet seg med Berta Lundbom fra Mjölby. De bosatte seg i Motala, der han arbeidet som skomaker. Paret fikk ingen barn.
9. **Anna Matilda**, f. i Västra Ny 1893, utvandret til Amerika, der hun giftet seg med Charles Goude. Paret fikk ingen barn.
10. **August Valdemar**, f. i Västra Ny 18/1 1895, senere bosatt i Linköping, død 4/11 1972. Han giftet seg med Valborg Maria Jonsson. De adopterte datteren Hjördis, gift Zenucchi.
11. **Karl Algot Elver**, f. i Västra Ny 15/2 1897, utvandret til Amerika. Han giftet seg der med Rose Dupras. De fikk to døtre, Eleanor Effie, gift Sandberg, og Marie Janette, gift Hammond.
12. **Erik Anders Rudolf**, 4/4 1899-7/5 1899.

Rundt Varaldsjøen

Av Norma Holmby Lindberget

Det var basarer, trekkspill og dans på gamle Skogheim før. Vi barn hørte stadig noe om fyll og bråk. Det hørte liksom til i ei levende bygd. Artig syntes vi.

Husker noe iblant. Det var "Jussen" (Julius Stenbråten) som prøvde å roe ned noen der, og han ropte: - Heiki – Heiki – pass dæ nå. Snart kommer bror min, med sko-nommer fireogfemti! (Litt av en størrelse). Broren kaltes Varten (Edvard) og var som nærmeste nabo ofte nede på Holmby. Han var en svært stor og kraftig mann – rolig og litt ertete mot oss barn. Han hadde et blidt ansikt og var snill. Men han var nok sterk hvis det trengtes. Tross skoene var det nok sjelden han blandet seg.

En annen historie: Det hadde vært fest på Skogheim. Ettersom det ikke var noe brennevinsutsalg på milevis avstand, sørget jo folk for eget medbrakt. Når noen var i butikken i Varaldbakken og forlangte "fire og en", så var de andre kundene der klar over at det ikke var til kringler eller brødbaking. En eldre mann hadde nok fått påspandert i meste laget. Det var lys sommernatt, og han tok søvnen på nærmeste bakkeskråning.

Grytidlig var en eldre kvinne ute og gikk etter veien. Det ble som skikk var, en prat med mannen. Da hun endelig skulle gå, sa hun plutselig: - Men meiner je itte atte boksesmekken din er oppe da, Julius. – Men håkken pokker har brukt dein da, svarte gubben. - - Ikke godt å si . . .

Mannen var kjent for originale uttrykk – og en gang han var misfornøyd med noen i grenda, utbrøt han: - Nei, de dere skul'n bunte i hop og legge ut tel fiskevasa i Pyntervika!

Redaksjonen vil gjerne ha flere historier som beskriver dagligliv, hendelser og humor rundt om i bygda. Har du noe du vil dele med medlemsbladets lesere, så sett deg ned og skriv, eller ta en telefon.

Finnskogspill 2. oktober

Onsdag 2. oktober kl. 19.00 framfører ei gruppe på sju fra Torsby spillet "Tro't om du vill" på Austmarka Samfunnshus. Spillet handler om Finnskogens folketro og mystikk og har fått god mottagelse på svensk side av Finnskogen i sommer.

Kart over Varaldskogen

Ei gruppe bestående av Bjørn-Ulf Østgård og Kåre Lunderby fra Historielaget, samt Bjørn Dybing fra Austmarka Utvikling er i gang med å lage kulturminne- og turkart over Varaldskogen. Denne delen av bygda ble ikke med da kulturminnekartverket ble utarbeidet i 2002. Det skyldtes at Varaldskogen ikke hadde noe utmarkslag som kunne delta.

Nå er arbeidet kommet så langt at trykking er nær forestående. Det er også planer om nytt opplag av turhefte/bok for Austmarka. Der vil også turstiene på Varaldskogen komme med. Begge trykksakene er ventet klare for salg til våren.

Konfirmanter i Austmarka kirke 1963

Se midtsidene

Første rekke fra venstre: Nancy Gylterud, Inger Rundhaug, Tove Lønhøiden, Jorun Bratlie, Elisabeth Johnsrud, Tove Gylterud, Bente Gaalaas, Berit Høegh.

Midtre rekke: Åge Karterud, Solveig Wiker, Britt Skoglund, Doris Wold, Gunn Utgård, Birgit Amundsen, Tove Åserudseter, Laila Lindberg, Torill Fagernes, Torbjørn Tangen.

Bakre rekke: Håkon Linnerud, Åge Mobekk, prest Leif Løkeberg, Jan Lindberg, Kjell Øverby.

